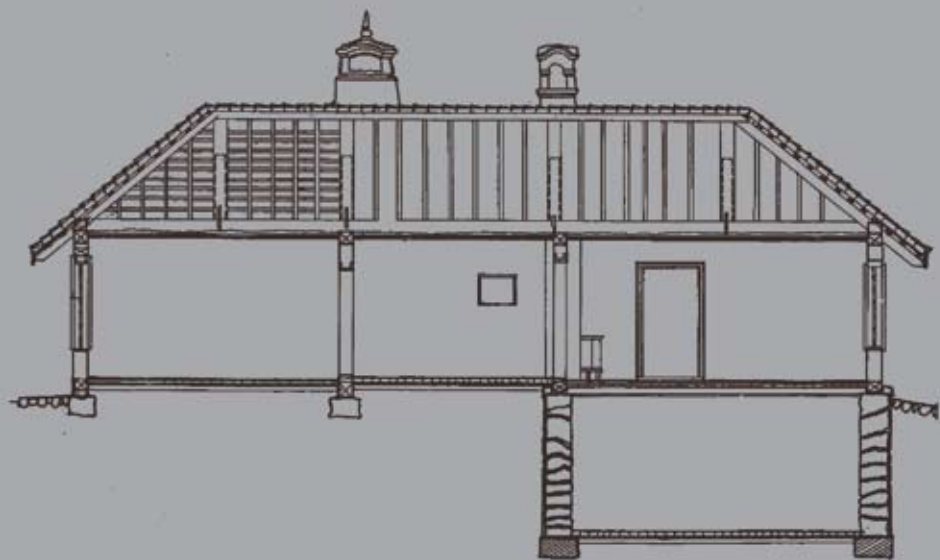
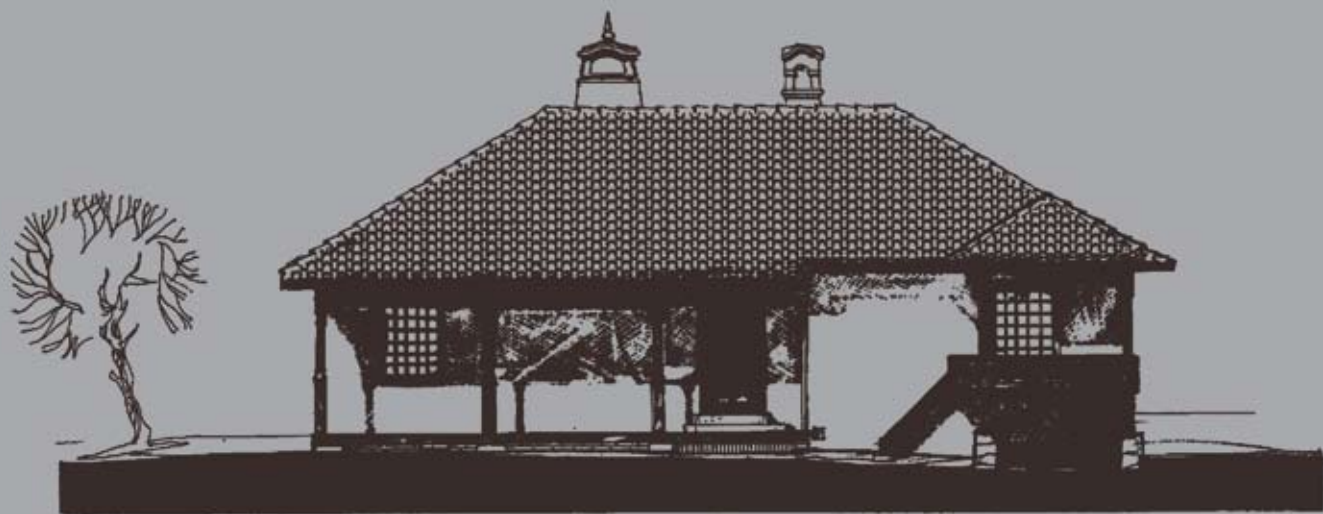

Ранчићева кућа
Rančić House

Завод за заштиту споменика културе града Београда
Cultural Heritage Preservation Institute of Belgrade

Главна фасада и пресек
Front façade and cross-section

Ранчићева кућа

Мајевичка 9, Гроцка

Културно добро од великог значаја

Главна фасада - изглед пре почетка радова 1969.

Front façade before restoration, 1969

Варош Гроцка је административни, трговачки и културни центар општине Гроцка, једне од седамнаест београдских општина.

Као и за већину насеља београдске околине, прве значајније податке о Гроцкој налазимо у турским катастарским пописима из прве половине 16. века. Тако према попису из 1528/30. године, село Гроцка (Хисарлик) има 22 дома. Пада у очи да се овде Гроцка назива селом, док се већ у следећем попису, као и у свим каснијим, назива паланком односно варошицом...

Из друге половине 16. века потичу први подаци о изгледу и

простирању насеља. Путописац Герлах видевши Гроцку 1578. године каже да насеље „велики поток дели на двоје; у једном делу подигнуте су мале српске колибе покривене трском и сламом, а у другом има и лепих турских кућа, често шиндром покривених“.

У време аустријске окупације, од 1717-1735. године, формирањем Гроцанског дистрикта, расте како административни, тако и економски значај насеља. Број од 220 кућа, колико је према подацима Београдске митрополије варошица имала од 1733-1735. године, биће достигнут тек у другој половини 19. века, у време

*Доксат - изглед пре почетка радова 1969.
Elevated porch before restoration, 1969*

њеног највећег економског процвата.

Поновним доласком Турака Гроцка губи стечене позиције и све до тридесетих година 19. века она опстаје као паланка без посебних карактеристика. Бројни архивски документи сведоче о буђењу друштвених и привредних активности тог доба. Гради се црква, ћуприја на Грочици и пословне зграде. Такође, Гроцка се развија и као трговачки центар, а чаршија се проширује подизањем нових дућана.

На основу закона из 1866. године, који је вршио класификацију на основу броја становника али и њихових делатности, Гроцка је и званично стекла статус варошице.

Главна административна, друштвена, привредна и трговачка делатност се и онда, као и данас одвијала дуж и у непосредној близини садашње улице Булевар ослобођења, односно некадашњег

Цариградског друма. Самим тим и највећа грађевинска активност дешавала се баш на том простору. Осим пословних зграда с дућанима, занатским радионицама и кафанама, у чаршији се налазе и стамбене зграде чији су власници били имућни трговци и занатлије. Оне најчешће припадају групи тзв. варошких кућа.

Међутим, како је Гроцка истовремено и насеље сеоског типа, сеоска кућа као одраз начина живота и привређивања такође је присутна.

Ранчићева кућа налази се у Мајевичкој улици, у непосредној близини Грочанске чаршије, на узвишици, на пространој парцели, слободно постављена у односу на уличну регулацију. Кућа је првобитно формирана као дводелна косовска приземљуша зидана у бондручној конструкцији са испуном од чатме, и покривена четворосливним ћерамидним кровом с великим кровним

испустима – стрејама. Испред главне фасаде протезао се изразито дубок архитравни трем у равни с тереном. С трема се кроз посебна врата улазило у „кућу”, односно у собу, док је интерна комуникација „куће” и собе изостављена.

Средином 19. века извршене су промене у обликовно–грађевинској форми, које доминирају у варошици већ тридесетих година 19. века и резултирају појавом тзв. грочанске варошке куће тако да и Ранчићева, у свом завршном архитектонском изразу припада групи ових кућа.

Основа се нешто проширује и зграда добија више издужени габарит и нову просторну организацију. Као и већина варошких кућа у Гроцкој и Ранчићева кућа се након промена састоји од четири просторије строго наменски дефинисане: оцаклије, дневне собе, две спаваће собе, подрума и трема који се према углу проширује у

доксат. Зидана је у бондручној конструкцији, с костуром од храстових греда и испуном од чатме или ћерпича. Темељи су од притесаног камена с храстовим гредама. Кров је низак, четворосливан и покривен ћерамидом. Испусти крова (стрехе) који штите фасаде достижу ширину до једног метра.

У унутрашњости куће, на трему и доксату подови су патосани опеком или даскама.

И поред својих особености, пре свега у распореду и намени просторија, варошка кућа у Гроцкој, односно Ранчићева кућа, не стоји изоловано, већ се везује за исти тип куће у варошицама Подунавља и Поморавља. „Међусобна сличност грочанских варошких кућа са кућама у осталим варошицама Подунавља (Смедерево, Добра, Голубац) може се најпре довести у везу са заједничким природним и друштвеним чиниоцима који су постојали у овој области.”

Са аспекта архитектонских и етнографских вредности Ранчићева кућа представља један од ретких сачуваних примерака народног неимарства на подручју града Београда, чије одлике значе високи домет грађевинске, стамбене и ликовне културе.

Конзерваторско–рестаураторски радови први пут су изведени 1970, након чега је Ранчићева кућа постала Завичајни музеј у који је смештена Дубочајска збирка др Костића.

Током 2000. године извршена је санација оштећења и уређен околни простор.

У Ранчићевој кући данас се налази Центар за културу општине Гроцка.

Споменик културе од великог значаја (Решење Завода бр.525/4 од 27.6.1966., Културно добро од великог значаја, “Службени гласник СРС”бр.14/79)

Напомене:

1. Х. Шабановић, *Турски извори за историју Београда*, књ. I, св.1, Београд 1964.
2. Р. Matković, *Putovanja po Balkanskom poluotoku XVI vijeka*, RAD JAZU, 116, (1893)
3. Д. Поповић, *Србија и Београд*, Београд, 1950.
4. Група аутора, *Гроцка, споменичко наслеђе, Завод за заштиту споменика културе града Београда*, 16, Београд 1970.
5. Исто, 20
6. Видети више у: Н. Живковић, *Народно градитељство-Споменик културе данас Београд 2007*, Н. Живковић, *Гроцанске куће-парадигма времена, Наслеђе XII*, Београд 2011

Капија, изглед из дворишта

Rančić House

9 Majevička St., Grocka

Cultural property of great importance

Димњаџи
Chimneys

Grocka is the administrative, commercial and cultural centre of Grocka, one of Belgrade's seventeen municipalities. As is the case with most settlements in the environs of Belgrade, the earliest information about Grocka of any significance is found in Ottoman cadastral registers of the first half of the 16th century. "According to the registers of 1528/30 the village of Grocka (Hisarlik) has 22 households. It is noteworthy that it describes Grocka as a village, while the next and all subsequent registers describe Grocka as a palanka..."

The first information about the appearance and size of the settlement dates from the second half of the 16th century. In 1578, the German

traveller Stefan Gerlach observes that the settlement has "a big brook dividing it into two parts; in one part are small Serbian cottages with reed and straw roofs, and in the other there even are some pretty Turkish houses, often with shingle roofs."

With the creation of Grocka District under the Austrian occupation (1717–35), the settlement gained administrative and economic importance. The figure of 220 households, found in the records of the Metropolitanate of Belgrade in 1733–35, will not be reached again until the settlement's heyday in the second half of the 19th century.

After the Ottoman recapture, Grocka loses its previously acquired

status and remains indistinctive until the 1830s, when, as evidenced by many archival documents, it witnesses a social and economic resurgence. It receives a church, a bridge across the Gročica, and commercial buildings. It begins to develop as a trading centre, and its commercial quarter (čaršija) receives new shops.

Under the law of 1866 which classifies settlements according to the number of inhabitants and their livelihoods, Grocka officially obtains the status of a small town.

Most of the administrative, social, commercial and, consequently, building activity was, and still is, concentrated along or around the former Constantinopolitan/Istanbul road, present-day Bulevar oslobođenja. Apart from commercial buildings with shops, workshops and taverns, this area includes private homes once owned by well-to-do craftsmen and merchants, and for the most part classifiable as town houses. Being an agricultural settlement at the same time, Grocka also has country farmhouses suited to the rural way of life and livelihood.

The Rančić House sits on a sizeable elevated plot of land in Majevička Street in the immediate vicinity of the čaršija, and is laid out off the street axis. Originally, it was a Kosovo-type two-part one-storey timber-framed house with wattle and daub infilling. It had a hipped roof covered with barrel tiles and a low and very deep extended roof porch along the entire front. Its two parts, the “house” and the room, were not interconnected and were accessed separately from the porch.

Structural and architectural changes prevailing in Grocka since the 1830s and resulting in the so-called Grocka town house, led in the mid-19th century to alterations to the Rančić House. It was enlarged and its layout was altered. Like most houses of the town house type in Grocka, it now had four rooms with strictly defined purpose: the odžaklija

Детаљ ентеријера - изглед пре почетка радова, снимак из 1969
Interior before restoration

Детаљ ентеријера
Interior, detail

(the room with a hearth), the living room, and two bedrooms, plus a cellar and another, more secluded, elevated porch (doksat) to one end of the front. It is an oak frame house with wattle and daub and adobe brick infill, and the foundations built of roughly hewn stone and oak beams. The low-pitched hipped roof is covered with barrel tiles. The roof overhangs (eaves) protecting the front façade reach a depth of one metre. The interior of the house and both porches have wooden board or brick floors.

Despite its distinctive features, most of all in the arrangement and use of rooms, the town house of Grocka, i.e. the Rančić House, is not an isolated phenomenon, but can rather be related to the same house type occurring in small towns of the Danube and Morava valleys. Its similarity to the houses in other small towns of the Danube valley (Smederevo, Dobra, Golubac) should likely be ascribed to similar natural and economic factors.

From the architectural and ethnographic point of view, the Rančić House is a rare surviving example of vernacular architecture in the Belgrade city area, whose features demonstrate a high achievement of building, housing and visual culture.

After the completion of the first conservation and restoration project in 1970, the Rančić House became a local museum housing the Dubočaj Collection of Dr. Kostić.

In 2000 all damage to the Rančić House was repaired and the space around it tidied up. It presently houses the Cultural Centre of the Municipality of Grocka.

Cultural property of great importance (CHPIB Decision no. 525/4 of 27/6/1966; Sl. glasnik SRS no. 14/79)

Бочна фасада
Side façade

Sources

H. Šabanović, Turski izvori za istoriju Beograda, vol. I-1 (Belgrade 1964).

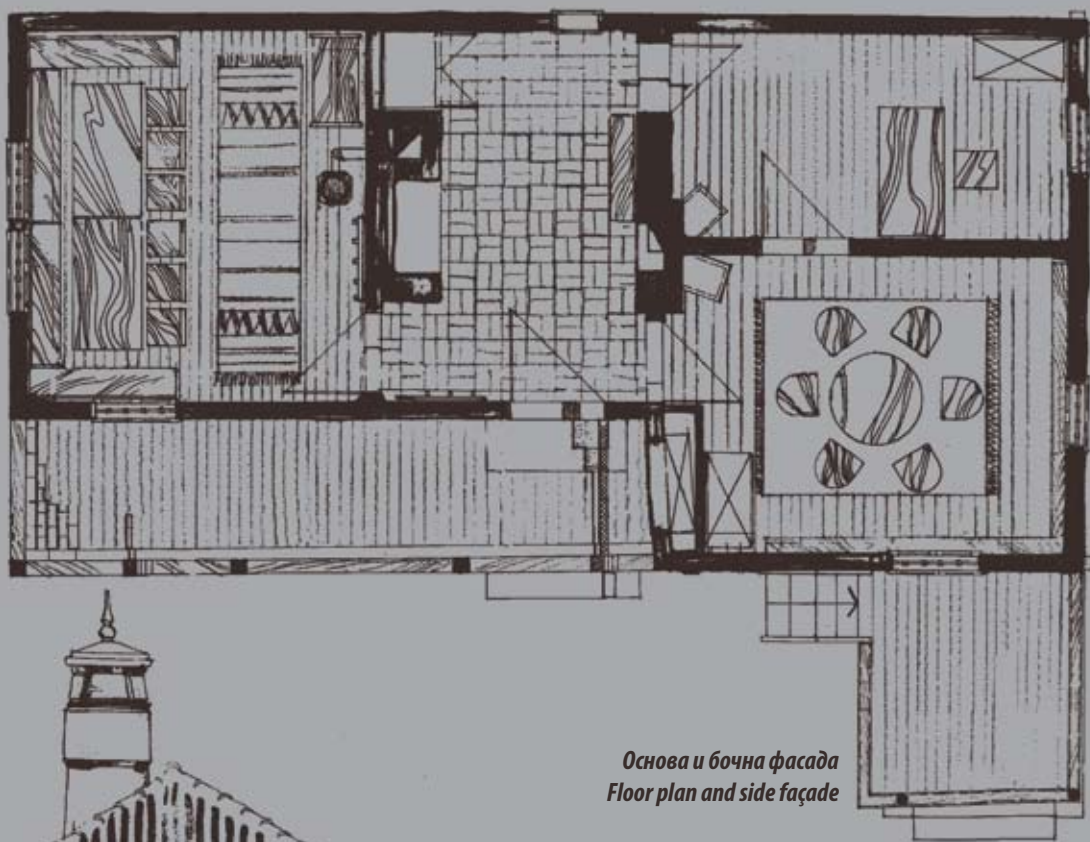
P. Matković, "Putovanja po Balkanskom poluotoku XVI vijeka", Rad JAZU 116 (1893).

D. Popović, Srbija i Beograd (Belgrade 1950).

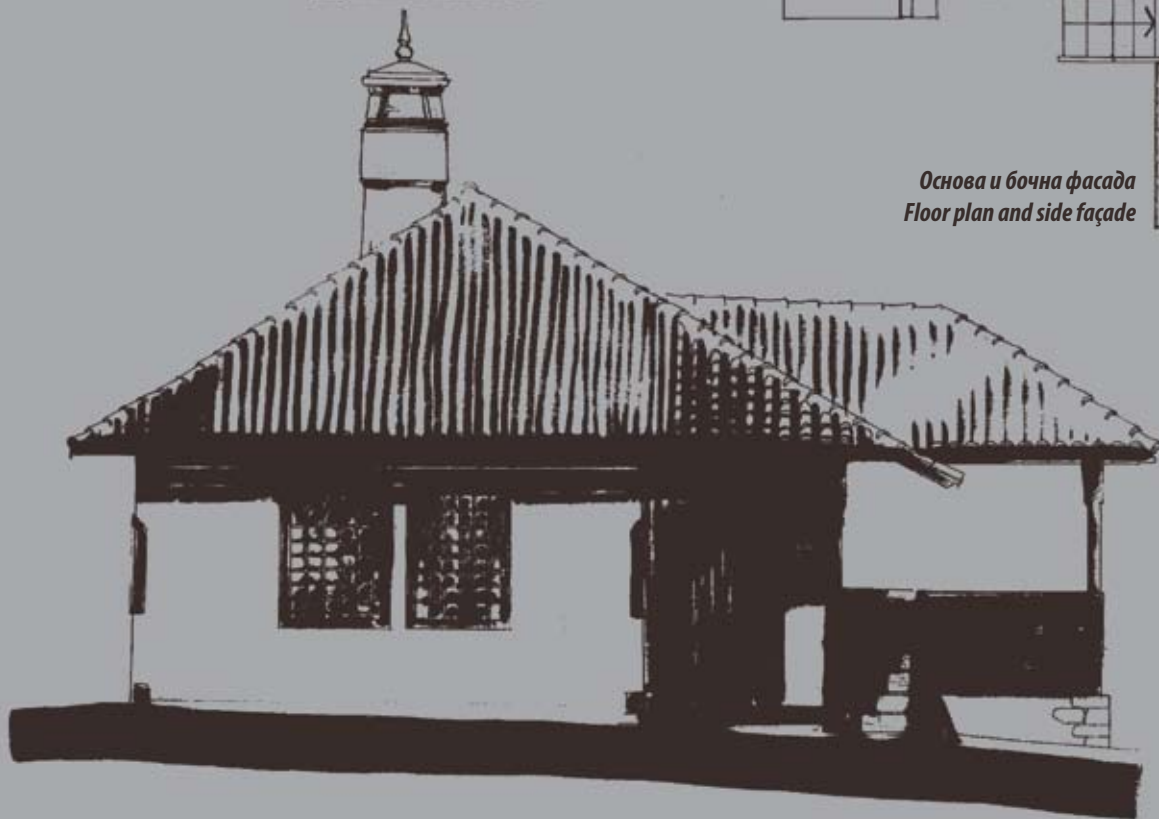
Grocka, spomeničko nasledje. Saopštenja 16 (Belgrade: Zavod za zaštitu spomenika kulture grada Beograda, 1970).

Ibid., 20.

For more see N. Živković, Narodno graditeljstvo – spomenik kulture danas (Belgrade 2007), and "Gročanske kuće – paradigma vremena", Nasledje XII (2011).

Основа и бочна фасада
Floor plan and side façade

Ранчићева кућа

Издавач: Завод за заштиту споменика културе града Београда

За издавача: Нела Мићовић, директор

Текст: Нада Живковић

Лектура: Анђелка Ковачевић

Превод: Марина Адамовић Куленовић

Графички дизајн: Лука Прокић

Фотографија: Снежана Неговановић

Фотодокументација Завода за заштиту споменика културе града Београда

Тираж: 1000 примерака

Штампа: Графостил, Крагујевац

Београд, 2013. година

Завод за заштиту споменика културе града Београда

Издање је омогућио Град Београд, Градска управа, Секретаријат за културу
и Министарство културе и информисања Републике Србије

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

728.3(497.11)(036)

ЖИВКОВИЋ, Нада, 1959-

Ранчићева кућа = Rančić House / (текст
Нада Живковић ; превод Марина Адамовић
Куленовић ; фотографија Снежана Неговановић).

- Београд : Завод за заштиту споменика
културе града Београда ; Belgrade = Cultural
Heritage Preservation Institute of Belgrade,
2014 (Крагујевац : Графостил). - 10 стр. :
илустр. ; 20 x 20 cm

Кор. насл. - Упоредо срп. текст и енгл.
превод. - Подаци о ауторки преузети из
колофона. - Текст штампан двостручно. -
Тираж 1.000. - Напомене на крају текста.

ISBN 978-86-89779-00-4

а) Београд - Ранчићева кућа - Водичи
COBISS.SR-ID 204497932

Завод за заштиту споменика културе града Београда
Cultural Heritage Preservation Institute of Belgrade